

خدایی که در این نزدیکی است

چگونه خدا را به فرزندانش خود معرفی کنیم؟

سالم کریوانی

سرشناسه	گریوانی، مسلم، ۱۳۶۰-
عنوان و دید آوری	خدایی که در این نزدیکی است: چگونه خدا را به فرزندان خود معرفی کنیم؟ / مسلم گریوانی
مشخصات نشر	مشهد مؤسسه فرهنگی هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب، ۱۳۸۸
مشخصات ظاهری	۳۰۰ ص.
شابک	2 - 268 - 429 - 964 - 978
وضعیت فهرستویی	فیا
موضوع	خداانگاری
موضوع	تعلیمات دینی برای کودکان
موضوع	کودکان - زندگی مذهبی
رده‌بندی کنگره	۴ خ ۴۷۳/۴۴ BL
رده‌بندی دیویی	۲۰۲/۱۱
شماره کتابخانه ملی	۱۶۵۹۶۸۹



نام کتاب: خدایی که در این نزدیکی است: چگونه خدا را به فرزندان خود معرفی کنیم؟

مؤلف: گریوانی، مسلم

ناشر: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۸

قطع: رقعی

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

چاپ: دقت ۳۱۲۵۵۲ (۶ خط)

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۴۲۹ - ۲۶۸ - ۲

مرکز پخش: مشهد - خیابان امام خمینی (ره) - جنب سازمان آموزش و پرورش خراسان

دفتر و فروشگاه مرکزی مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب

تلفن: ۲۲۱۰۰۴۵ - نمابر: ۲۲۱۲۲۲۴ «حق چاپ محفوظ است»

فهرست مطالب

شهر ما شهر شلوغی است (پیش گفتار).....	۱۳
آغاز.....	۱۹
ارزیابی دو پندار.....	۲۱
پرسش‌های کودکان درباره خدا.....	۲۳

بخش نخست: چگونه خدا را به فرزندان خود معرفی کنیم؟

فصل اول: کلیات تربیت اعتقادی کودکان

سیسمونی تربیتی کودک.....	۲۸
تربیت اعتقادی.....	۲۹
تفاوت تربیت ایمانی و اعتقادی کودک.....	۳۰
تربیت اعتقادی در متون دینی.....	۳۳

فصل دوم: مراحل رشد مذهبی کودکان و نوجوانان

ضرورت و انواع شناخت کودک و نوجوان.....	۴۶
کودک و مفاهیم دینی.....	۴۸
میزان درک کودک از مفهوم خدا.....	۵۶
نکات کلیدی در تربیت اعتقادی کودکان.....	۷۰

فصل سوم: شیوه‌های پاسخگویی به کودک و نوجوان

اشتباهات والدین در معرفی خدا به کودکان.....	۷۶
نکات مهم در پاسخگویی به کودکان.....	۸۱



- پاسخ به پرسش‌های کودکان پیش دبستانی..... ۸۷
- چگونه به پیش دبستانی‌ها پاسخ دهیم؟..... ۸۷
- خدا کیه؟..... ۸۹
- مامان! خدا هست؟..... ۹۰
- خدا کجاست؟..... ۹۲
- خدا هم شیرینی دوست داره؟..... ۹۳
- خدا تو آسمونه؟ از اون جا نمی‌افته؟..... ۹۳
- پس پاهای خدا کو؟..... ۹۴
- خدا چه رنگیه؟..... ۹۴
- خدا چه قدر بزرگه؟..... ۹۵
- چطور خدا توی قلب جا می‌گیره؟..... ۹۵
- می‌شه با خدا تلفنی صحبت کنیم؟!..... ۹۶
- لباس‌های خدا چه اندازه است؟..... ۹۶
- چرا پاهای او را نمی‌بینیم؟..... ۹۶
- خدا در جاهای بد هم هست؟..... ۹۷
- خدا را چه کسی آفریده است؟..... ۹۷
- پیشنهادها در پاسخ به سؤالات پیش دبستانی‌ها..... ۹۷
- پاسخ به پرسش‌های کودکان دبستانی..... ۱۰۱
- مامان! آیا خدا هست؟..... ۱۰۱
- خدا کجاست؟..... ۱۰۲
- چطور خدا همه جا هست؟..... ۱۰۳
- پس چرا خدا را نمی‌بینیم؟..... ۱۰۳
- خدا از آسمان نمی‌افتد؟!..... ۱۰۵

- ۱۰۸ آیا خدا می‌خوابد؟!
- ۱۰۹ چرا خدا دعايمان را اجابت نمی‌کند؟
- ۱۱۰ چرا موقع دعا دست‌ها را به آسمان بلند می‌کنیم؟
- ۱۱۱ یعنی چی همه چیز مال خداست؟
- ۱۱۲ چرا خدا ما را آفریده؟
- ۱۱۳ چرا خدا سوسک، مار و مگس را آفرید؟
- ۱۱۴ نمونه‌ها
- ۱۱۴ شیوه علی { در معرفی خدا به کودک
- ۱۱۶ رابطه خدا با تخم مرغ!
- ۱۱۸ پیشنهادها
- ۱۱۸ الف - طبیعت، مدرسه خداشناسی
- ۱۲۳ ب - استفاده از خلاقیت فکری
- ۱۲۴ ج - استفاده از داستان‌ها
- ۱۲۶ پاسخ به پرسش‌های نوجوانان
- ۱۲۶ سه پدیده دوره نوجوانی
- ۱۲۹ خدا برای نوجوان علاقمند به شیمی
- ۱۳۱ خدا برای نوجوان علاقمند به ریاضی
- ۱۳۳ خدایی را که نمی‌بینیم، چگونه باور کنیم؟
- ۱۳۴ چه کسی خدا را آفریده؟
- ۱۳۷ از کجا معلوم خدا یکیه؟
- ۱۳۹ ماما! خدا را به من نشان بده!
- ۱۴۱ چگونه از همه چیز ما باخبره؟!
- ۱۴۴ چرا؟ چرا؟ چرا؟

- ۱۴۶ خدا چرا شیطان را آفرید؟
 ۱۴۸ چرا مگس و پشه و مار؟
 ۱۴۸ این همه سختی و بلا برای چی؟
 ۱۵۱ استفاده از خلاقیت فکری

بخش دوم: چگونه ایمان فرزندان را شکوفا کنیم؟

- ۱۵۷ چهار نکته اساسی
 ۱۶۶ شیوه‌ها و مراحل پرورش ایمان در فرزندان
 ۱۷۰ مراحل پرورش ایمان در دل فرزندان
 ۱۷۰ ۱- پرورش ایمان از دوران پیش از تولد کودک
 ۱۷۵ ۲- پرورش ایمان در دوران بارداری
 ۱۷۸ ۳- پرورش ایمان از دوران تولد
 ۱۷۹ ۴- پرورش ایمان در سال‌های اولیه تولد
 ۱۸۴ ۵- شیوه‌های پرورش ایمان کودکان و نوجوانان
 ۱۸۹ معرفی لفظی خدا
 ۱۹۱ معرفی عاطفی خدا به کودک
 ۱۹۱ برای کودکان
 ۱۹۵ برای مربیان
 ۱۹۷ برای نوجوانان
 ۲۰۱ معرفی خدا از طریق حس مذهبی
 ۲۰۱ فعالیت‌های هنری
 ۲۰۲ استفاده از اشعار کودکان
 ۲۰۵ استفاده از قصه‌های کودکان
 ۲۰۹ استفاده از الگوها و نمادها

۲۰۹	فضاسازی.....
۲۱۰	رهبری از مادرش می‌گوید.....
۲۱۲	استفاده از نامه نگاری.....
۲۱۵	چند یادآوری سودمند در تربیت ایمانی.....
۲۲۰	معرفی رفتاری و عملی خدا.....
۲۲۱	کودک خدا را در سیمای پدر و مادر می‌بیند.....
۲۲۳	استفاده از رفتارهای دینی مرتبط با خدا.....
۲۲۴	۱- استفاده از نماز.....
۲۲۷	مراحل آموزش نماز به کودکان.....
۲۳۵	روش‌های تشویق فرزندان به نماز.....
۲۴۱	نقش آموزشگاه در ایمان دانش آموزان.....
۲۴۵	۲- استفاده از قرآن.....
۲۴۸	۳- آموزش فرهنگ دعا و نیایش.....
۲۵۱	معرفی عقلانی خدا به کودک.....

بخش سوم: پیوست‌ها: بیش‌تر بدانیم

۲۵۷	پیوست نخست: چند نمونه از تربیت اعتقادی و ایمانی کودک ...
۲۶۰	پیوست دوم: چند نمونه از داستان‌ها درباره خدا و کودک
۲۶۷	پیوست سوم: چند نمونه از اشعار.....
۲۷۱	پیوست چهارم: ذهنیت خود را از خدا تغییر دهیم.....
۲۹۴	فهرست منابع.....

پیش گفتار

شهر ما شهر شلوغی است

امروز همه سرشان شلوغ است. شهر ما شهر شلوغی است.
مردان این شهر، از اول صبح تا پاسی از شب، منزل را در حسرت
یک لقمه نان و چند جرعه آب، ترک می کنند.
دریغ از یک نگاه مهرآمیز و یک بوسه بر فرزند؛ این گل های خندان
عطشناک.

شهر ما شهر شلوغی است.

زنان و مادران این شهر، در اشتغال به کار و دانش و... از مردان این
شهر کم نمی آورند و در کنار مردان، مردانه رقابت می کنند. رقابت در
انباشتن دارایی و دانایی.

و دریغ از یک ذره رفاقت در میان این همه رقابت.

شهر ما شهر شلوغی است.

فرزندان این شهر، گماشتگان در کودکانها و دبستانها و یا منزل
مادر بزرگها هستند که تغذیه کننده مهری بیگانه اند؛ و یا بعضاً در میان
محیطهای میکربزا و فضاهاى مجازى^۱ غوطه ور.
کجاست مادر؟ این الهه عطوفت و مهربانی.
کجاست پدر؟ این تکیه گاه مقتدر و قاطع.

۱- ماهواره، اینترنت، بلوتوث و...

کجایند پدران و مادران؟ این باغبانان بی مزد و منت و خدایان مهر و قهر.

«آیه‌ای در گوش راستم می‌گوید: افقی روشن در راه است. مبدا آن را تیره و تار کنید!

«ای کسانی که ایمان آوردید! ای مؤمنان! خودتان و کسانتان را [با تربیت] از آتشی که سوخت آن مردم و سنگ است نگه دارید!»^۱
«آیه‌ای دیگر گوشم را می‌نوازد.

اگر پدران و مادران سرشار از عطوفت و مست بندگی خدا بیایند و قطره‌ای از محبت و عشق به خدا را در دل این شکوفه‌های پاکیزه بیفشانند، این «عشق برتر»، فرزندان را در لحظات طوفانی و گمراه کننده دستگیری خواهد کرد.

آن آیه گوش‌نواز این است:

«خدا یاور و دستگیر بندگان مؤمن خود است؛ آنان را از محیط‌های لجن و آلوده بیرون کشیده و به سمت فضاهاى سبز و نورافزا روانه می‌کند.»^۲

آورده‌اند وقتی یوسف که معصومیت یک کودک را بر چهره داشت از چاه بیرون کشیدند، مردی از کاروان، لختی نگاهِ ترحم‌آمیز به او کرد و گفت: «به این کودک غریب نیکی کنید.»
یوسف کودکانه برآشفست و گفت:

۱- يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ نَارًا وَقَدْ هَمَمْنَا النَّاسَ وَالْجِبَارَ ۚ تَحْرِيم / ۶

۲- بقره / ۲۵۷.



«آن که با خداست، گرفتار تنهایی و غربت نمی‌شود!»^۱
و این راز کوشش ما در این اثر است: «کودکی که با معرفت و محبت
خدا پیرورد، گرفتار تنهایی نمی‌شود.»

هدف، تحلیل رابطه میان «خدا»؛ دوست داشتنی‌ترین حقیقت آسمانی
و «کودک و نوجوان» دوست داشتنی‌ترین موجود زمینی است.

وقتی دیدم در بیرون از مرزهای اسلامی، به کرات آثاری پیرامون
کودک و پرسش‌های او درباره خدا منتشر می‌شود و به همان صورت در
درون مرزهای دینی ما توزیع می‌شود، به این اثر دست یازیدم تا پاسخ ما
به پرسش‌های کودکان و نوجوانان درباره خدا، بر اساس تعلیمات دینی
خودمان باشد نه خدایی که در برخی ادیان و مکاتب انحرافی معرفی
شده است.

این کتاب در سه بخش کلی تنظیم شده است:

بخش اول: چگونه خدا را به فرزندان خود معرفی کنیم؟ (پاسخ به
پرسش‌های کودکان و نوجوانان درباره خدا)

بخش دوم: چگونه ایمان به خدا را در دل فرزندان خود شکوفا کنیم؟

بخش سوم: مجموعه‌ای از داده‌ها و اطلاعات، درباره دو بخش

پیشین.

اخلاق اسلامی حکم می‌کند قدردان تذکرات سازنده چند شخصیت

باشم:

اول؛ محقق ارجمند آقای دکتر ناصر باهنر که در اوج خلوص تمام



نوشتار را مطالعه، و دلسوزانه و معلمانانه نکات راهگشایی را به‌ویژه در بُعد تربیتی گوشزد نمود و بدین طریق مرا مدیون خویش ساخت.

دوم؛ استاد فاضل، دکتر علیرضا نجف زاده که درس کلام و نیز نقد ایشان بر نوشتار، برایم راهگشا بود^۱.

سوم؛ آقای دکتر علی‌رضا رحیمی که در غیاب، یادداشتی به جا بر این نوشته نگاشتند.^۲

بی تردید، از ریزبینی ویراستاران فاضل آقایان طهوریان و دکتر محمدیان نیز نمی‌توان چشم پوشی کرد.

هم‌چنین از واحد پژوهش و مدیریت محترم مدرسه علمیه عالی نواب سپاسگزارم.

امید است این اثر مورد پسند معلمان و والدین گرامی و مرضی رضای حضرت حق جلّ شأنه قرار گیرد.

مسلم گریوانی

جوار بارگاه آسمانی ثامن الحجج علیه السلام

۱- یادم نمی‌رود لحظه‌ای را که استاد می‌گفت: رسالت متکلم در بُعد «تبیین» باورهای دینی ساخت‌های گوناگونی دارد، از جمله برای کودک و نوجوان.

۲- البته مطالعه این بزرگواران، وقتی بود که حجم این کتاب بسی نحیف‌تر از این بود.